

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 433

**Gospodarka regionalna
w teorii i praktyce**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Agnieszka Flasińska
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Hanna Jurek
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-588-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	7
Beata Bal-Domańska: Ocena zrównoważonego rozwoju Polski w układzie powiatów w ujęciu <i>przyczyna – stan – reakcja</i> . Przypadek <i>bezrobocie – ubóstwo – aktywność gospodarcza</i> / The evaluation of sustainable development in the system of counties in Poland from the <i>pressure – state – response perspective</i> . Example of <i>unemployment – poverty – economic activity</i>	9
Tomasz Bartłomowicz: Wielowymiarowa analiza porównawcza sytuacji społeczno-gospodarczej miast regionu dolnośląskiego / Multidimensional comparative analysis of the socio-economic situation of Lower Silesia region cities.....	19
Patrycja Beba, Ewa Kiryluk-Dryjska: Identyfikacja barier rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce na przykładzie regionu północno-zachodniego / Identification of rural development obstacles in Poland on the example of north-western region.....	29
Joanna Cymerman, Marcelina Zapotoczna: System opodatkowania nieruchomości w Polsce na tle wybranych krajów / System of real estate taxation in Poland compared to chosen states	40
Maciej Filus: Szacowanie wielkości rynku jubilerskiego w Polsce / Assessment of Polish jewelry market size	53
Patrycja Gaździcka: Ocena innowacyjności polskiej gospodarki na tle pozostałych krajów Unii Europejskiej / Evaluation of innovation in the Polish economy as compared to other European Union countries	63
Dariusz Głuszczyk: Problem pomiaru działalności innowacyjnej przedsiębiorstw na poziomie regionów / The problem of measuring innovation activities in enterprises at the level of regions.....	73
Jakub Hadyński: Konkurencyjność regionów transgranicznych w Unii Europejskiej / The competitiveness of trans-border regions in the European Union	82
Katarzyna Iwińska: Dekompozycja strumieni emigracyjnych w regionach Polski w latach 2002 i 2011 / Decomposition of emigration streams in Polish regions in the years 2002 and 2011.....	91
Ewa Kiryluk-Dryjska, Patrycja Beba: Zastosowanie metod ilościowych do regionalnej alokacji środków strukturalnych Wspólnej Polityki Rolnej w Polsce / Application of quantitative methods to regional allocation of CAP structural funds in Poland.....	102

Maria Kola-Bezka: Perspektywy rozwoju rynku projektów hybrydowych w województwie kujawsko-pomorskim / Prospects of development of hybrid projects market in the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship.....	110
Barbara Kryk: Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego jako przykład uwzględniania nowego paradygmatu terytorialnej polityki rozwoju / Regional Development Strategy of the West Pomeranian Voivodeship as an example of taking into account a new paradigm of territorial development policy.....	119
Florian Kuźnik: Regionalna polityka miejska w polityce spójności i programach operacyjnych na lata 2014–2020 / Regional urban policy in the cohesion policy and 2014–2020 operational programmes	129
Małgorzata Markowska: Regiony polskie w klasyfikacji pod względem poziomu inteligentnego rozwoju i wrażliwości na kryzys ekonomiczny / Polish regions classified in terms of smart growth level and sensitivity to economic crisis	138
Klaudia Plac: Regionalne różnicowania w zakresie wsparcia zielonej ekonomii z funduszy europejskich w latach 2007–2013 / Regional differences in supporting the green economy by the EU funds in the years 2007–2013	154
Jan Polski: Policentryczność rozwoju regionów na przykładzie województwa lubelskiego / The polycentricity development of regions on the example of Lublin Voivodeship.....	163
Beata Skubiak, Katarzyna Jurewicz: Praktyczne aspekty wdrażania innowacji społecznych. Rekomendacje dla decydentów / Practical aspects of implementing social innovation. Recommendations for decision makers .	172
Aldona Standar: Ocena poziomu pozyskanych środków PROW 2007–2013 na przedsięwzięcia środowiskowe w aspekcie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Przykład gmin województwa wielkopolskiego / Evaluation of the level of RDP 2007–2013 funds on environmental projects in the aspect of sustainable development of rural areas. An example of Wielkopolska communes.....	180
Marek Szajt: Efektywność innowacyjna systemu <i>triple-helix</i> w Unii Europejskiej / The effectiveness of an innovative triple-helix system in the European Union	190
Marcelina Zapotoczna: Ceny mieszkań i zmiany demograficzne – czy istnieje związek? Doświadczenia polskiego rynku nieruchomości mieszkaniowych na przykładzie miast wojewódzkich / Apartment prices and demographic changes – is there a connection? Experience of the Polish residential real estate market on the example of voivodeships capital cities	199
Marta Zarówna: Polaryzacja polskich obszarów metropolitalnych / Polarization of Polish metropolitan areas.....	211

Wstęp

Przekazujemy Państwu publikację poświęconą tematyce gospodarki regionalnej i problemów związanych z jej rozwojem. Zbiór zawartych w niej artykułów koncentruje się na różnych problemach, które omawiane są w perspektywie międzynarodowej i krajowej, ze szczególnym uwzględnieniem regionów, województw, powiatów oraz obszarów transgranicznych.

Najwięcej uwagi poświęcono Unii Europejskiej w różnych wymiarach jej funkcjonowania, w tym ocenie innowacyjności (M. Szajt), (P. Gaździcka), konkurencyjności regionów transgranicznych (J. Hadyński), a przede wszystkim finansowaniu różnych zadań ze środków budżetu Unii Europejskiej w odniesieniu do polityki spójności i programów operacyjnych: w kontekście polityki miejskiej (F. Kuźnik), alokacji środków strukturalnych Wspólnej Polityki Rolnej (E. Kiryluk-Dryjska, P. Beba), wsparcia zielonej ekonomii z funduszy europejskich (K. Plac) oraz pozyskanych środków PROW na przedsięwzięcia środowiskowe (A. Standar).

Problemy związane ze sferą finansów w skali kraju były kontynuowane w pracach poświęconych rynkowi nieruchomości (M. Zapotoczna, J. Cymerman) oraz problemowi szacowania rynku jubilerskiego. Tematyka innowacji natomiast pogłębiona została w: układach regionalnych Polski z punktu widzenia wdrażania innowacji społecznych (B. Skubiak), działalności innowacyjnej przedsiębiorstw (D. Głuszczyk), a także w ocenie pozycji konkurencyjnej regionów Polski, ze względu na poziom inteligentnego rozwoju (M. Markowska).

W pracach pojawiły się tak aktualne wątki dla współczesnej gospodarki kraju, jak: pomiar i ocena zrównoważonego rozwoju (B. Bal-Domańska), tematyka miast, w tym pomiar i ocena ich sytuacji społeczno-gospodarczej (T. Bartłomowicz), a także procesów rozwojowych (M. Zarówna) oraz barier rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa (E. Kiryluk-Dryjska, P. Beba). Gospodarka regionalna była również analizowana w kontekście dekompozycji strumieni emigracyjnych (K. Iwińska).

Wśród rozważanych tematów nie zabrakło problemów związanych z zarządzaniem strategicznym w gospodarce regionalnej w kontekście zastosowania nowego paradygmatu polityki rozwoju omówionego na przykładzie strategii województwa zachodniopomorskiego (B. Kryk) oraz zagadnień rynku projektów hybrydowych i powiązanego partnerstwa publiczno-prywatnego w województwie kujawsko-pomorskim (M. Kola-Bezka).

Przekazujemy niniejszą publikację w Państwa ręce w przekonaniu, że stanie się ona źródłem inspiracji i będzie pomocna w rozwiązywaniu problemów w pracach badawczych i w przedsięwzięciach praktycznych, realizowanych przez odbiorców zainteresowanych tematyką gospodarki regionalnej, a wśród nich pracowników nauki, struktur samorządowych i ministerstw. Publikację polecamy również studentom kierunków ekonomia oraz gospodarka przestrzenna.

Małgorzata Markowska, Beata Bal-Domańska, Dariusz Głuszczyk

Jakub Hadyński

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
e-mail: hadynski@up.poznan.pl

KONKURENCYJNOŚĆ REGIONÓW TRANSGRANICZNYCH W UNII EUROPEJSKIEJ

THE COMPETITIVENESS OF TRANS-BORDER REGIONS IN THE EUROPEAN UNION

DOI: 10.15611/pn.2016.433.08

Streszczenie: Problem badawczy podjęty w artykule dotyczy konkurencyjności regionów transgranicznych w Unii Europejskiej. Cel badań dotyczył określenia różnych profili konkurencyjności wybranych obszarów transgranicznych w regionach NUTS 2 na terenie UE. Zidentyfikowano czynniki kształtujące konkurencyjność regionów transgranicznych wobec średnich wartości wskaźnika konkurencyjności, w różnych obszarach UE. Materiały źródłowe obejmowały dokumenty programowe opracowane na poziomie regionalnym UE. W analizach wykorzystano metody statystyki opisowej, w tym opis tabelaryczny oraz opis dynamiki zjawiska. Z punktu zidentyfikowanego problemu badawczego analizie poddano przestrzenne zróżnicowanie wartości regionalnego wskaźnika konkurencyjności (RCI). Określono dystans, jaki dzieli obszary transgraniczne od średnich wartości wskaźnika konkurencyjności w regionach NUTS 2 w UE. W efekcie przeprowadzonych prac sformułowano wnioski w zakresie czynników kształtujących konkurencyjność regionów transgranicznych.

Słowa kluczowe: regionalna konkurencyjność, regiony NUTS 2, regiony transgraniczne.

Summary: The research objective of this article relates to the competitiveness of trans-border regions in the European Union. The main objective of this analysis is the identification of factors shaping the competitiveness of the cross-border regions with reference to the average value of the index of competitiveness, in the different areas of the EU. Data source selection included programming documents drawn up at the regional level of the EU. Descriptive statistics, including a tabular description and the dynamics of the phenomenon, were used in the analysis. In regards to the research problem identified in the article, the spatial variation of regional competitiveness index (RCI) was analysed, which allowed for setting out the distance of cross border areas from the average value of the index of competitiveness at NUTS 2 regions in the EU. The results of carried out research allowed for drawing conclusions on factors shaping the competitiveness of cross-border regions.

Keywords: regional competitiveness, NUTS 2 regions, trans-border regions.

1. Wstęp

Zwiększenie konkurencyjności stało się w XXI w. celem rozwojowym dla większości krajów wysoko rozwiniętych. Przyjęta w 2000 r. przez Radę Europejską strategia lizbońska wyznaczała cele dla Unii Europejskiej, która w ciągu 10 lat miała stać się najbardziej konkurencyjną i dynamiczną gospodarką na świecie. Kierunek ten potwierdzono w strategii Europa 2020, będącej kontynuacją strategii lizbońskiej. W dokumencie tym przyjęto program rozwoju w latach 2010–2020, którego rezultatem ma być zwiększenie konkurencyjności Wspólnoty. Strategia Europa 2020 odnosi się głównie do polityki spójności, realizowanej przede wszystkim w zakresie wyrównywania szans regionów zacofanych w rozwoju. Duże znaczenie w tym procesie ma wspieranie terenów peryferyjnych, oddalonych od centrów wzrostu i dużych ośrodków miejskich, często zlokalizowanych w strefie przygranicznej. Charakteryzują się one zazwyczaj niskim poziomem życia, małą efektywnością gospodarowania zasobami, problemami na rynku pracy oraz procesami depopulacyjnymi. Z tego powodu w ramach polityki regionalnej Unii Europejskiej obszary te wspierane są za pomocą dodatkowych środków finansowych i działań, mających na celu ożywienie rozwoju społeczno-gospodarczego i zahamowanie ujawnionych tam niekorzystnych procesów. Odbywa się to przez wdrażanie specjalnych programów, których celem jest współpraca pomiędzy graniczącymi obszarami, a efektem ma być zwiększenie konkurencyjności. Działania te mają wymiar regionalny lub lokalny. Związane są z efektami polaryzacji przestrzeni i pogłębianiem dysproporcji w rozwoju społeczno-ekonomicznym, które ujawniają się na poziomie niższych jednostek podziału administracyjnego.

W Europie Zachodniej idea współpracy lokalnych i regionalnych społeczności, która przekracza granice państwowe zrodziła się w latach 50. XX w. Pierwsze próby podejmowane były pomiędzy regionami przygranicznymi w krajach skandynawskich (pogranicza norwesko-szwedzko-fińskiego) oraz EWG (6) (przy granicy holendersko-niemieckiej i niemiecko-francuskiej). W latach 80. XX w., przyjmując wypracowany we Wspólnocie model kooperacji, działania tego typu rozwijały Hiszpania i Portugalia, a pierwsze próby podejmowano w Grecji. W latach 90. XX w. współpracę transgraniczną zapoczątkowano w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, gdzie zaczęły powstawać pierwsze euroregiony. Wspólne działania partnerów zagranicznych realizują cel rozwoju społeczno-ekonomicznego, obecnie mają być podstawą do osiągnięcia wyższego poziomu konkurencyjności. Przedstawiony kontekst rozwoju współpracy regionów transgranicznych był impulsem do podjęcia badań dotyczących ich konkurencyjności. Problematyka ta jest nadal słabo rozpoznany obszarem badawczym. Związane jest to z pojawiającymi się dylematami w zakresie sposobu badania konkurencyjności regionów transgranicznych. U podstaw leżą też problemy w definiowaniu obszaru badawczego, wyboru poziomu analitycznego i stosowania metodyki badawczej.

Problem badawczy podjęty w artykule obejmuje kwestie dotyczące konkurencyjności regionów transgranicznych w Unii Europejskiej. W artykule podjęto próbę określenia konkurencyjności regionalnej na poziomie analitycznym NUTS 2, przy zastosowaniu syntetycznego wskaźnika opisującego modelowe warianty badanego zjawiska. Zadano zasadnicze pytanie, jak kształtuje się konkurencyjność regionów transgranicznych w odniesieniu do różnych profili konkurencyjności jednostek na poziomie NUTS 2 w Unii Europejskiej. Badania obejmowały identyfikację czynników kształtowania konkurencyjności regionów transgranicznych w zależności od analizowanych wzorców oraz analizę przestrzennego zróżnicowania tego zjawiska w regionach UE.

2. Metodyka badań

Wśród metod oceny konkurencyjności regionalnej stosuje się różne wskaźniki konkurencyjności, które w większości analizują potencjał rozwojowy dla przyszłej ekspansji [Łaźniewska i in. 2012; Góralski, Lazarek 2009; Gorzelak 1997]. W badaniu wykorzystano syntetyczny wskaźnik oceny konkurencyjności regionalnej stosowany przez Komisję Europejską [Annoni, Kozovska 2010]. Takie podejście pozwoliło na ocenę konkurencyjności regionalnej jako zdolności do zapewnienia atrakcyjnego i trwałego środowiska dla firm i mieszkańców do życia i pracy. Wskaźnik ten zapewnia syntetyczny obraz konkurencyjności regionalnej dla każdego regionu państwa członkowskiego, na poziomie NUTS 2 [Gołębiowski, Podlińska 2015]. Metodykę określania syntetycznego wskaźnika konkurencyjności oparto na kluczowych 11 filarach, obejmujących: instytucje, stabilność makroekonomiczną, infrastrukturę, zdrowie, jakość edukacji na poziomie podstawowym i średnim, szkolnictwo wyższe oraz szkolenia i kształcenie ustawiczne, wydajność rynku pracy, wielkość rynku, wydajność technologiczną, kulturę przedsiębiorczości (wyrafinowanie biznesu) i innowacje. Czynniki te zagregowane zostały według 3 kategorii: wskaźników bazowych (podstawowych), efektywnościowych i dotyczących innowacyjności. Nadano im wagi (tab. 1), przyjmując, że dla obszarów o wysokim PKB większe znaczenie

Tabela 1. System wagowania dla określenia konkurencyjności

PKB <i>per capita</i> jako średnia dla regionów UE	Poziom rozwoju	P – filary podstawowe	E – filary efektywnościowe	I – filary innowacyjne	Suma
< 50	1	35,00	50,00	15,00	100,00
50 – 75	2	31,25	50,00	18,75	100,00
75 – 90	3	27,50	50,00	22,50	100,00
90 – 110	4	23,75	50,00	26,25	100,00
≥ 110	5	20,00	50,00	30,00	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Annoni, Kozovska 2010].

dla określania konkurencyjności mają innowacje. Z kolei w regionach, gdzie PKB *per capita* było poniżej wartości średniego PKB dla Unii Europejskiej, większe znaczenie miała kategoria efektywności. Stąd wyższa waga w tej kategorii przyjęta została dla regionów o niższym poziomie rozwoju.

Materiały źródłowe obejmowały literaturę przedmiotu oraz dokumenty programowe opracowane na poziomie regionalnym Unii Europejskiej. Źródłami danych statystycznych były baza Eurostatu oraz publikacje Komisji Europejskiej.

Przeprowadzona analiza w ujęciu regionalnym ma uzasadnienie w rozkładzie przestrzennym konkurencyjności poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. Różnice te nie przebiegają często według granic państwowych, lecz uwidaczniają się na niższych poziomach podziału terytorialnego NUTS 2 (lub NUTS 3) [Szczech-Pietkiewicz 2013]. Są konsekwencją braku spójności i pogłębiającej się polaryzacji, związanych między innymi z ograniczonym dostępem w przestrzeni oraz braku wykształconych powiązań funkcjonalnych [Molle 2007]. Wynikająca z tego filozofia kształtowania polityki rozwoju regionalnego obejmuje niwelowanie dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym [Grzelak 2009]. Podmiotem tych działań są regiony problemowe i zmarginalizowane, w tym obszary przygraniczne.

3. Wyniki badań

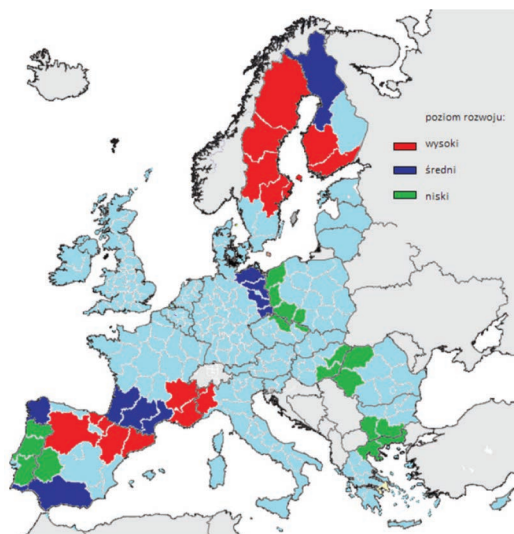
Przeprowadzone analizy zróżnicowania rozwoju regionów transgranicznych pozwoliły na określenie modelowych zależności konkurencyjnych. W tym celu przyjęto w badaniach porównawczych wybrane kraje, w których współpraca transgraniczna ma utrwaloną tradycję, były to: Finlandia, Szwecja, Portugalia, Hiszpania i Francja, reprezentujące jednocześnie kraje UE 15. Do badań przyjęto również kraje UE 10, takie jak Polska, Rumunia, Węgry oraz Bułgaria, wśród których podjęto porównania z regionami przygranicznymi w Niemczech oraz w Grecji.

W pierwszym etapie określono poziom rozwoju badanych regionów transgranicznych w krajach UE. Jako wskaźnik rozwoju przyjęto średnie (z lat 2006–2008) wartości produktu krajowego brutto *per capita* (wyrażonego parytetem siły nabywczej na mieszkańca, jako procent średniej UE). Uzyskane wyniki pozwoliły na określenie zróżnicowania rozwoju w podziale na regiony o niskim poziomie rozwoju, gdzie PKB *per capita* jest niższe niż 75% średniego PKB *per capita* w Unii Europejskiej (tab. 2, rys. 1). Do tych regionów zakwalifikowano 66 jednostek regionalnych

Tabela 2. Kryteria podziału badanych regionów ze względu na PKB *per capita* (w PPP na mieszkańca, jako % średniej UE)

Poziom rozwoju	PKB <i>per capita</i>	Liczba jednostek
Niski	< 75%	66
Średni	≥ 75% < 100%	85
Wysoki	≥ 100%	117

Źródło: opracowanie własne

Rys. 1. Poziom rozwoju badanych regionów

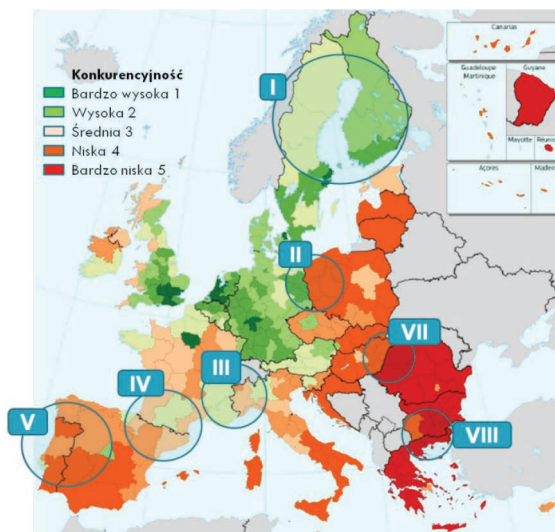
Źródło: opracowanie własne.

na poziomie NUTS 2. W drugiej kategorii regionów (85 jednostek), charakteryzujących się średnim poziomem rozwoju, przyjęto tereny o PKB *per capita* pomiędzy 75 a 100% przeciętnych wartości tego wskaźnika w UE. Ostatnią kategorię regionów (117 jednostek) stanowiły te o wysokim poziomie rozwoju, w których PKB *per capita* wynosił ponad 100% średniego PKB *per capita* dla całej Unii Europejskiej.

Na kolejnym etapie badań wzięto pod uwagę syntetyczny wskaźnik konkurencyjności, który po uwzględnieniu wag, pozwolił wyznaczyć regiony w podziale na 5 poziomów rozwoju tego zjawiska (rys. 2).

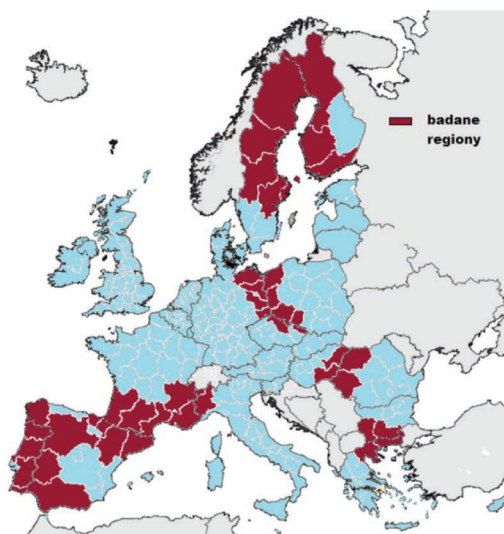
W rezultacie określono podmioty dalszych badań, czyli regiony transgraniczne, w których występowały wzorcowe zależności konkurencyjności (rys. 3).

Następnie analizowano konkretne czynniki wpływające na konkurencyjność pomiędzy regionami. W ten sposób badano sytuację regionów we wschodniej Finlandii i zachodniej Szwecji, które charakteryzuje wysoka konkurencyjność, oraz regionami o niskiej konkurencyjności w Portugalii i w zachodniej Hiszpanii. Analizowano też regiony w południowej Francji o wysokich wartościach badanego wskaźnika, odnosząc je do regionów w północnej Hiszpanii o niskiej konkurencyjności. Kolejne badane zależności dotyczyły regionów w południowo-wschodniej Francji i w zachodnich Włoszech, w których konkurencyjność była wyrównana. W dalszej części poddano analizom regiony w zachodniej Polsce o niskiej konkurencyjności i we wschodnich Niemczech, charakteryzujących się wysokim wskaźnikiem. Podobne różnice w konkurencyjności wystąpiły w kolejnym analizowanym przypadku, a mianowicie w regionach o niskiej konkurencyjności w zachodniej Rumunii

Rys. 2. Regiony Unii Europejskiej wg poziomu konkurencyjności regionalnej

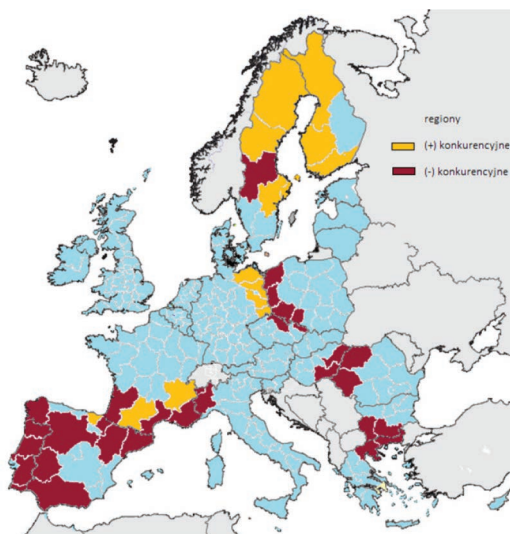
Źródło: opracowanie własne na podstawie [Joint Research Centre... 2013].

Rys. 3. Wybrane do analizy regiony transgraniczne

Źródło: opracowanie własne.

i o wysokich parametrach badanego zjawiska we wschodnich Węgrzech. Ostatni przypadek dotyczył regionów w południowej Bułgarii i północno-wschodniej Grecji, charakteryzujących się niskimi wartościami wskaźnika konkurencyjności (rys. 4, tab. 3).

Rys. 4. Charakterystyka badanych regionów pod względem konkurencyjności

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3. Rodzaje i kategorie regionów w badanych krajach

Badane regiony w krajach	Kategorie konkurencyjności*	Kategoria
Finlandia : Szwecja	[↑K : ↑K]	I
Portugalia : Hiszpania	[↓K : ↓K]	II
Hiszpania : Francja	[↓K : ↑K]	III
Francja : Włochy	[↔K : ↔K]	IV
Polska : Niemcy	[↓K : ↑K]	V
Rumunia : Węgry	[↓K : ↑K]	VI
Bułgaria : Grecja	[↓K : ↓K]	VII

* ↓K – niska konkurencyjność, ↑K – wysoka konkurencyjność, ↔K – średnia konkurencyjność.

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli 3 przedstawiono różne kategorie konkurencyjności regionalnej w wybranych krajach Unii Europejskiej. Wyznaczone zostały one na podstawie analizy wskaźnika konkurencyjności regionalnej.

4. Zakończenie

Potrzeba zwiększania konkurencyjności dotyczy różnych sfer społeczno-gospodarczych. Istotne znaczenie dla konkurencyjności ma efektywność wykorzystania zasobów [Mierzejewska 2013; Porter 1990]. Dotyczy to zarówno przedsiębiorstw, jak i regionów, choć dyskusje na temat odnoszenia konkurencyjności do sfery publicznej od początku tej koncepcji wywołują wśród badaczy dyskusję (por. [Krugman 1994]). Wzrost konkurencyjności regionów wpływa na tempo rozwoju społeczno-gospodarczego danego państwa i jest elementem decydującym o jakości życia mieszkańców. Pojęcie konkurencyjności w dokumentach programowych Unii Europejskiej odnosi się do kształtowania obszaru konkurencyjnej gospodarki, która pozwala, z zachowaniem równowagi bilansu płatniczego i dobrobytu dla przyszłych pokoleń, utrzymywać wysoką jakość i standard życia (por. [Radło 2003]) również na obszarach zmarginalizowanych, w tym przygranicznych.

Można przyjąć, że konkurencyjność jest obecnie ważnym priorytetem w polityce Unii Europejskiej. Szczególne znaczenie w tych dziedzinach mają regiony przygraniczne, które charakteryzują się stosunkowo niższą niż przeciętna konkurencyjnością. Z perspektywy zidentyfikowanego problemu badawczego analizy przestrzennego zróżnicowania wartości regionalnych wskaźników konkurencyjności określono różne profile konkurencyjności wybranych obszarów transgranicznych w regionach NUTS 2 na obszarze Unii Europejskiej. Przeprowadzone rozważania umożliwiają sformułowanie następujących wniosków, dotyczących kształtowania konkurencyjności regionów transgranicznych:

W regionach o niskiej konkurencyjności występują istotne różnice dotycząc filaru „infrastruktura i makroekonomia”. Taka sytuacja dotyczy regionów zarówno w krajach UE 15, jak i w krajach UE 10. Wynika z tego, że problemy infrastrukturalne i kwestie makroekonomiczne są zasadniczym poziomem konkurowania pomiędzy tymi typami regionów.

W regionach transgranicznych o wysokiej konkurencyjności, zlokalizowanych w krajach UE 15 i o niskiej konkurencyjności w regionach UE 10, największy dystans występuje pod względem rozwoju filara „instytucje i infrastruktura”, a także „innowacje”. Oznacza to, że konkurencyjność w tym przypadku powinna być zwiększana przez inwestycje infrastrukturalne, z większym wspieraniem dziedzin związanych z rozwojem instytucji rynkowych i wdrażaniem innowacji.

Regiony transgraniczne charakteryzujące się najwyższymi wskaźnikami konkurencyjności w Finlandii i Szwecji mają zbliżony profil konkurowania. Dotyczy to wszystkich badanych filarów.

W analizowanych regionach, w których występują zbliżone profile konkurencyjności, w odniesieniu zarówno do wysokich, niskich, jak i do wyrównanych wartości badanego zjawiska, największe różnice w konkurencyjności wynikają z różnic w rozwoju filara „makroekonomia i kultura biznesu”. Oznacza to, że zwiększanie konkurencyjności tych obszarów musi wiązać się z podnoszeniem wskazanych parametrów.

Literatura

- Annoni P., Kozovska K., 2010, *EU Regional Competitiveness Index 2010*, European Commission, Joint Research Centre Institute for the Protection and Security of the Citizen, Luxembourg.
- Gołębiowski J., Podlińska O., 2015, *Konkurencyjność polskich regionów na tle Unii Europejskiej*, [w:] Krzyżanowska K., Roman M. (red.), *Problemy rozwoju regionalnego i lokalnego w Polsce*, Wydawnictwo Urzędu Miejskiego w Pułtusk, Pułtusk, s. 11–21.
- Gorzela G., 1997, *Przemiany polskiej przestrzeni*, [w:] *Podstawy naukowo-badawcze polityki przestrzennego zagospodarowania kraju*, Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, Warszawa.
- Góralski P., Lazarek M., 2009 *Czynniki kształtujące konkurencyjność regionów*, Zeszyty Naukowe SGGW, Polityki Europejskie, Finanse i Marketing, nr 1 (50).
- Grzelak G., 2009, *Fakty i mity rozwoju regionalnego*, *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 2 (36), s. 5–27.
- Joint Research Centre and DG for Regional and Urban Policy, 2013, http://ec.europa.eu/regional-policy/sources/docgener/studies/pdf/6th_report/rci_2013_report_final.pdf.
- Krugman P., 1994, *Competitiveness: A dangerous obsession*, *Foreign Affairs*, vol. 73, no. 2, s. 28–44.
- Łaźniewska E., Chmielewski R., Nowak P., 2012, *Definicje, modele i studia nad regionalną konkurencyjnością*, [w:] Łaźniewska E., Gorynia M. (red.), *Konkurencyjność regionalna. Koncepcje – strategie – przykłady*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 25–27.
- Mierzejewska L., 2013, *Produktywność pracy jako element konkurencyjności regionów Unii Europejskiej*, [w:] Małuszyńska E. (red.), *Dynamika, cele i polityka zintegrowanego rozwoju regionów*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, s. 59–72.
- Molle W., 2007, *European Cohesion Policy*, Routledge, London.
- Porter M., 1990, *The Competitive Advantage of Nations*, Basic Books, New York.
- Radło M., 2003, *Wyzwanie konkurencyjności. Strategia litwońska w poszerzonej Unii Europejskiej*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa.
- Szczech-Pietkiewicz E., 2013, *Regionalny wymiar realizacji strategii Europa 2020 w Polsce*, [w:] E. Małuszyńska (red.), *Dynamika, cele i polityka zintegrowanego rozwoju regionów*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, s. 133–145.